

Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi tuomiokuntain hoidosta annetun lain 5 ja 8 a §:n ja raastuvanoikeudesta annetun lain 4 a §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi tuomiokuntain hoidosta ja raastuvanoikeudesta annettuja lakeja siten, että alioikeus voisi määrätä tuomioistuinharjoittelua suorittavan notaarin käsittelemään omalla vastuullaan rangaistusmääräys- ja maksamismääräysasioita sekä tarkastamaan ja rekisteröimään perukirjoja jo silloin, kun hän on toiminut notaarina kolme kuukautta. Nykyisin alioikeus voi antaa määräyksen vasta kuusi kuukautta notaarina toimineelle.

Automaattisen tietojenkäsittelyn avulla pidettävästä lainhuuto- ja kiinnitysrekisteristä

annettavien todistusten osalta ehdotetaan, että kaikki alioikeuden virkamiehet voisivat aina antaa rekisteristä kiinteistön rasiustodistuksen. Niissä alioikeuksissa, joissa ei vielä ole käytössä automaattiseen tietojenkäsittelyyn pohjautuvaa lainhuuto- ja kiinnitysrekisteriä, voisi notaari tuomarin lisäksi antaa rasiustodistuksen oltuaan toimeksaan kuusi kuukautta. Tämä on jo nykyisin tietyin edellytyksin mahdollista tuomiokunnissa.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan heti kun ne on hyväksytyt ja vahvistettu.

PERUSTELUT

1. Nykyinen tilanne ja ehdotetut muutokset

Tuomiokuntain hoidosta annetun lain 8 a §:n mukaan kihlakunnantuomari saa määrätä kanslianotaarin ja toimeksaan kuusi kuukautta olleen 23 vuotta täyttäneen notaarin suorittamaan omalla vastuullaan tuomarin tehtäviä sen mukaan kuin asetuksella tarkemmin säädetään. Tuomiokuntain hoidosta annetun asetuksen 2 §:n mukaan tällaisia asioita ovat muun muassa rangaistus- ja maksamismääräysasioiden käsitteleminen, kun käsittelemättä olevien asioiden määrä sitä vaatii, sekä perukirjojen tarkastaminen ja rekisteröinti. Tuomiokunnissa työskentelevien notaarien osalta on lisäksi mahdollista, että hovioikeus voi kihlakunnantuomarin esityksestä määrätä notaarin, joka havaitaan siihen soveliaaksi, käsittelemään rangaistus- ja maksamismääräysasioita. Säännöstä

on myös sovellettu siten, että alle kuusi kuukautta notaarina työskennelleille henkilöille on annettu tällaisia määräyksiä.

Raastuvanoikeudesta annetun lain 4 a §:n (896/79) mukaan kuusi kuukautta toimeksaan ollut notaari saadaan määrätä omalla vastuullaan käsittelemään niitä tuomarin tehtäviin kuuluvia asioita, jotka raastuvanoikeuden jäsen on oikeutettu yksin ratkaisemaan. Raastuvanoikeudesta annetun asetuksen 15 a §:n (1081/79) mukaan määräys voi koskea muun muassa rangaistus- ja maksamismääräysasioiden käsittelyä.

Vuonna 1990 ratkaistiin alioikeuksien kanslioissa yhteensä noin 180 000 maksamismääräysasiaa, joka oli yli 40 000 asiaa enemmän kuin edellisenä vuonna. Määrä kasvoi 30 prosenttia. Rangaistusmääräysasioita oli yhteensä noin 300 000, joka vastaa edellisen vuoden määrää. Rekisteröitäviä perukirjoja oli noin

48 000 kappaletta, joten määrä nousi noin 3 500 kappaleella. Vuoteen 1980 verrattuna maksamismääräysasiat ovat nousseet 160, rangaistusmääräysasiat 24 ja perukirjojen rekisteröinnit 21 prosenttia.

Rangaistusmääräys- ja maksamismääräysasiat sekä perukirjojen tarkastaminen ja rekisteröinti ovat tehtäviä, joiden suorittaminen ei edellytä erityistä harjaantumisajaa. Mikäli alioikeuksissa olisi riittävästi esimerkiksi notaaritasoista työvoimaa, tehtävät voitaisiin siirtää heille. Kun tällaista henkilökuntaa ei kuitenkaan ole käytettävissä, voitaisiin tuomareiden lisääntynyttä työmäärää tasata, jos notaarit saisivat käsitellä mainittuja asioita nykyistä aikaisemmin. Tällöin myös notaarien harjoittelukausi ja koulutus olisi helpompi suunnitella ja jaksottaa tarkoituksenmukaisemmin. Koulutuksellisten näkökohtien vuoksi ehdotetaan kuitenkin, että kihlakunnantuomarin tai raastuvanoikeudessa hallintojaoston tai yhteisraastuvanoikeuden määräyksellä notaarit voisivat käsitellä omalla vastuullaan rangaistusmääräys- ja maksamismääräysasioita sekä tarkastaa ja rekisteröidä perukirjoja vasta oltuaan toimeksaan kolme kuukautta.

Esityksen mukaan tuomiokuntain hoidosta ja raastuvanoikeudesta annetuissa laeissa todetaisiin ainoastaan mahdollisuus määrätä notaari ratkaisemaan omalla vastuullaan tuomarin tehtäviin kuuluvia asioita. Tarkemmat säännökset olisivat asetuksessa. Esityksen liitteenä on luonnos sekä tuomiokuntain hoidosta annetun asetuksen että raastuvanoikeudesta annetun asetuksen muuttamiseksi. Voimassa olevien säännösten mukaan tuomiokunnassa voidaan määrätä ratkaista omalla vastuullaan tuomarintehtäviä antaa vain 23 vuotta täyttäneelle notaarille. Vastaavaa ikärajaa ei sisälly raastuvanoikeudesta annettuihin säädöksiin. Eroavaisuuteen ei ole tarkoitus puuttua tässä yhteydessä, koska tuomioistuinharjoittelua koskevat säännökset tullaan yhtenäistämään siirryttäessä kärjäoikeuksiin vuoden 1993 loppuun.

Alioikeudet siirtyvät käyttämään automaattiseen tietojenkäsittelyyn pohjautuvaa lainhuuto- ja kiinnitysrekisteriä vuoden 1995 loppuun mennessä. Tällä hetkellä järjestelmän piirissä on jo kokonaan tai osittain noin 40 alioikeutta. Järjestelmään siirrytään siten, että aikaisemmin korttirekisterissä pidettävät tiedot tarkastetaan ennen siirtämistä automaattisen tietojenkäsittelyn avulla pidettävään rekisteriin. Tarkastus-

työssä ovat mukana alioikeuksien tuomarit. Sen jälkeen, kun uusi järjestelmä on käytössä, rekisteristä annettavat todistukset tulostuvat automaattisesti. Todistusta annettaessa ei siten ole tarvetta enää samanlaiseen tarkastukseen kuin korttirekisteriä käytettäessä. Käytettäessä atk-pohjaista rekisteriä asiakas voi pyytää esimerkiksi rasisustodistuksen mistä tahansa alioikeudesta. Rasisustodistuksen voi antaa myös kartasto- ja tietopalvelutoimisto sekä maanmittaustoimisto tai muukin viranomais, jolla on välitön yhteys rekisteriin, ja jolle oikeusministeriö on antanut tähän luvan. Jos pyyntö esitetään muussa kuin kiinteistön sijaintipaikan alioikeudessa, ei ole edes mahdollisuutta tutkia, ovatko rekisteriin viedyt tiedot oikeat. Tämän vuoksi myös muiden alioikeuden virkamiesten kuin tuomareiden tulisi voida allekirjoittaa todistuksia. Tässä yhteydessä ehdotetaan muutettavaksi notaarin tehtäviä koskevia säännöksiä siten, että notaarit voivat allekirjoittaa todistuksia. Esityksen liitteenä on myös luonnos kiinteistön rasisustodistuksista annetun asetuksen 1 §:n muuttamiseksi.

Vaikka alioikeudessa ei olisikaan käytössä automaattiseen tietojenkäsittelyyn pohjautuvaa lainhuuto- ja kiinnitysrekisteriä, on jo nykyisin mahdollista, että tuomiokunnassa kuusi kuukautta toiminut notaari voidaan määrätä omalla vastuullaan antamaan rasisustodistuksia, milloin käsittelemättä olevien asioiden määrä sitä vaatii. Raastuvanoikeudessa tuomioistuinharjoittelua suorittavien osalta ehdotetaan nyt, että tällainen henkilö voisi saada määräyksen antaa rasisustodistuksia toimittuaan notaarina kuusi kuukautta. Samalla poistettaisiin tuomiokuntien osalta määräyksen sitominen käsittelemättä olevien asioiden määrään.

2. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu virkatyönä oikeusministeriössä. Esityksestä on pyydetty lausunto Helsingin raastuvanoikeudelta, Kärjäoikeustuomarit r.y:ltä, Nuoret lakimiehet r.y:ltä sekä hovioikeuksien presidenteiltä.

Helsingin raastuvanoikeus ja Nuoret lakimiehet r.y. ovat pitäneet esitystä tarpeellisena. Vaasan, Itä-Suomen ja Kouvolan hovioikeuksien presidentit ovat tehneet joitakin huomautuksia eräiden yksityiskohtien osalta. Muiden hovioikeuksien presidentit eivät ole antaneet lausuntoa esityksestä. Kärjäoikeustuomarit

r.y. on katsonut lausunnossaan muun muassa, että laissa tulisi ainoastaan määritellä, mitä tehtäviä notaari voidaan määrätä suorittamaan. Kelpoisuutta suorittaa eri tehtäviä ei tulisi sitoa palvelusajan pituuteen, vaan virasto voisi ottaa määräystä antaessaan huomioon kysymyksessä olevan notaarin kyvyn ja taidon suoriutua tehtävästä.

tamaan henkilöstöresurssien nykyistä tehokkaampaa käyttöä. Muuten ehdotuksella ei ole taloudellisia vaikutuksia.

4. Voimaantulo

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan heti kun ne on hyväksytty ja vahvistettu.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnalle hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

3. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Ehdotetuilla muutoksilla pyritään mahdollis-

1.

Laki

tuomiokuntain hoidosta annetun lain 5 ja 8 a §:n muuttamisesta

Oikeusministerin esittelystä

muutetaan tuomiokuntain hoidosta 7 päivänä kesäkuuta 1935 annetun lain (220/35) 5 §:n 1 momentti ja 8 a §:n 2 momentti, näistä 8 a §:n 2 momentti sellaisena kuin se on 30 päivänä huhtikuuta 1986 annetussa laissa (310/86), seuraavasti:

5 §

Notaarin tulee kihlakunnantuomarin ohjeiden mukaan avustaa kihlakunnantuomaria kirjoitus- ja kokoonpanotöissä ja muissa kanslia-tehtävissä sekä hänen sijastaan vastaanottaa asiakirjoja ja ilmoituksia, antaa ja vahvistaa otteita ja jäljennöksiä tuomiokunnan arkistossa säilytetyistä asiakirjoista ja antaa niihin perustuvia todistuksia, rasiustodistuksia kuitenkin vain sen mukaan kuin asetuksella tarkemmin säädetään.

8 a §

Kihlakunnantuomari saa määrätä kanslianotaarin ja notaarin, joka on täyttänyt 23 vuotta, suorittamaan omalla vastuullaan tuomarintehtäviä sen mukaan kuin asetuksella tarkemmin säädetään. Määräyksen kanslianotaarille ja notaarille toimia kihlakunnan-oikeuden puheenjohtajana kihlakunnaoikeuden istunnossa antaa kuitenkin hovioikeus. Kanslianotaarin tehtävistä on muutoin voimassa, mitä notaarin tehtävistä säädetään.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199 .

2.

Laki**raastuvanoikeudesta annetun lain 4 a §:n muuttamisesta**

Oikeusministerin esittelystä

muutetaan raastuvanoikeudesta 23 päivänä huhtikuuta 1976 annetun lain (351/76) 4 a §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on 14 päivänä joulukuuta 1979 annetussa laissa (896/79), seuraavasti:

4 a §

ta, jotka raastuvanoikeuden jäsen on oikeutettu yksin ratkaisemaan.

Raastuvanoikeudessa toimiva notaari saadaan, sen mukaan kuin asetuksella tarkemmin säädetään, määrätä omalla vastuullaan käsittelemään niitä tuomarintehtäviin kuuluvia asioi-

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 199 .

Helsingissä 25 päivänä lokakuuta 1991

Tasavallan Presidentti
MAUNO KOIVISTO

Oikeusministeri *Hannele Pokka*

1.

Laki**tuomiokuntain hoidosta annetun lain 5 ja 8 a §:n muuttamisesta**

Oikeusministerin esittelystä

muutetaan tuomiokuntain hoidosta 7 päivänä kesäkuuta 1935 annetun lain (220/35) 5 §:n 1 momentti ja 8 a §:n 2 momentti, näistä 8 a §:n 2 momentti sellaisena kuin se on 30 päivänä huhtikuuta 1986 annetussa laissa (310/86), seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

5 §

Notaarin tulee kihlakunnantuomarin ohjeiden mukaan avustaa kihlakunnantuomaria kirjoitus- ja kokoonpanotöissä ja muissa kansliatehtävissä sekä hänen sijastaan vastaanottaa asiakirjoja ja ilmoituksia, antaa ja vahvistaa otteita ja jäljennöksiä tuomiokunnan arkistossa säilytetyistä asiakirjoista ja antaa niihin perustuvia todistuksia, ei kuitenkaan rasiustodistuksia.

5 §

Notaarin tulee kihlakunnantuomarin ohjeiden mukaan avustaa kihlakunnantuomaria kirjoitus- ja kokoonpanotöissä ja muissa kansliatehtävissä sekä hänen sijastaan vastaanottaa asiakirjoja ja ilmoituksia, antaa ja vahvistaa otteita ja jäljennöksiä tuomiokunnan arkistossa säilytetyistä asiakirjoista ja antaa niihin perustuvia todistuksia, *rasitustodistuksia kuitenkin vain sen mukaan kuin asetuksella tarkemmin säädetään.*

8 a §

Kihlakunnantuomari saa määrätä kanslianotaarin ja *toimessaan kuusi kuukautta olleen* notaarin, joka on täyttänyt 23 vuotta, suorittamaan omalla vastuullaan tuomarin tehtäviä sen mukaan kuin asetuksella tarkemmin säädetään. Määräyksen kanslianotaarille ja notaarille toimia kihlakunnanoikeuden puheenjohtajana kihlakunnanoikeuden istunnossa antaa kuitenkin hovioikeus. Kanslianotaarin tehtävistä on muutoin voimassa, mitä notaarin tehtävistä on säädetty.

Kihlakunnantuomari saa määrätä kanslianotaarin ja notaarin, joka on täyttänyt 23 vuotta, suorittamaan omalla vastuullaan tuomarin tehtäviä sen mukaan kuin asetuksella tarkemmin säädetään. Määräyksen kanslianotaarille ja notaarille toimia kihlakunnanoikeuden puheenjohtajana kihlakunnanoikeuden istunnossa antaa kuitenkin hovioikeus. Kanslianotaarin tehtävistä on muutoin voimassa, mitä notaarin tehtävistä *säädetään.*

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199 .

2.

Laki**raastuvanoikeudesta annetun lain 4 a §:n muuttamisesta**

Oikeusministerin esittelystä

muutetaan raastuvanoikeudesta 23 päivänä huhtikuuta 1976 annetun lain (351/76) 4 a §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on 14 päivänä joulukuuta 1979 annetussa laissa (896/79), seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

4 a §

Raastuvanoikeudessa *toimiessaan kuusi kuukautta ollut notaari saadaan* määrätä omalla vastuullaan käsittelemään niitä tuomarintehtäviin kuuluvia asioita, jotka raastuvanoikeuden jäsen on oikeutettu yksin ratkaisemaan.

Raastuvanoikeudessa *toimiva notaari saadaan, sen mukaan kuin asetuksella tarkemmin säädetään, määrätä* omalla vastuullaan käsittelemään niitä tuomarintehtäviin kuuluvia asioita, jotka raastuvanoikeuden jäsen on oikeutettu yksin ratkaisemaan.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199 .

Asetus

tuomiokuntain hoidosta annetun asetuksen 2 §:n muuttamisesta

Oikeusministerin esittelystä

muutetaan tuomiokuntain hoidosta 7 päivänä toukokuuta 1943 annetun asetuksen (394/43) 2 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on 30 päivänä huhtikuuta 1987 annetussa asetuksessa (436/87), sekä

lisätään 2 §:ään, sellaisena kuin se on muutettuna viimeksi mainitulla asetuksella sekä 31 päivänä joulukuuta 1971 ja 12 päivänä joulukuuta 1975 annetuilla asetuksilla (1004/71 ja 940/75), uusi 3 momentti, jolloin nykyinen 3 ja 4 momentti siirtyvät 4 ja 5 momentiksi, seuraavasti:

2 §

Kihlakunnantuomari saa määrätä 23 vuotta täyttäneen notaarin omalla vastuullaan:

1) käsittelemään rangaistusmääräys- ja maksamismääräysasioita sekä tarkastamaan ja rekisteröimään perukirjoja;

2) käsittelemään lainhuudatus- ja kiinnitysasioita sekä antamaan rasiustodistuksia;

3) antamaan haasteita muissakin kuin tuomiokuntain hoidosta annetun lain 6 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa sekä suorittamaan muita sanotussa lainkohdassa tarkoitettuja tuomarinehtäviä niiden kiireellisyydestä riippumatta; ja

4) toimimaan kihlakunnanoikeuden puheenjohtajana käsiteltäessä hakemusasioiden käsitelystä yleisessä alioikeudessa annetussa laissa (307/86) tarkoitettuja asioita tuomiokunnan kansliassa.

Edellä 2 momentissa tarkoitettu määräys saadaan antaa mainitun momentin 1 kohdassa mainittujen tehtävien osalta toimessaan kolme kuukautta olleelle notaarille ja 2—4 kohdassa mainittujen tehtävien osalta toimessaan kuusi kuukautta olleelle notaarille. Jos tuomiokunnassa on käytössä lainhuuto- ja kiinnitysrekisteristä annetun lain (353/87) mukainen lainhuuto- ja kiinnitysrekisteri, notaarin oikeuteen antaa rasiustodistuksia sovelletaan kuitenkin, mitä kiinteistön rasiustodistuksista annetun asetuksen 1 §:n 1 momentissa (/) säädetään.

Tämä asetus tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199 _____ .

Asetus

raastuvanoikeudesta annetun asetuksen 15 a §:n muuttamisesta

Oikeusministerin esittelystä

muutetaan raastuvanoikeudesta 3 päivänä maaliskuuta 1978 annetun asetuksen (179/78) 15 a §, sellaisena kuin se on 28 päivänä joulukuuta 1979 annetussa asetuksessa (1081/79), seuraavasti:

15 a §

Notaarin tehtävänä on:

1) antaa ja vahvistaa otteita ja jäljennöksiä raastuvanoikeudessa säilytetyistä asiakirjoista ja antaa niihin perustuvia todistuksia, mukaan lukien rasiustodistukset;

2) toimia raastuvanoikeudessa lainhuudatus- ja kiinnitysasioita käsittelevän kiinteistötuomarin ja muita kansliassa ratkaistavia asioita

käsittelevän jäsenen apulaisena, sekä vastaanottaa kansliassa asiakirjoja, hakemuksia ja ilmoituksia;

3) ratkaista jäsenen sijasta omalla vastuullaan rangaistusmääräys- ja maksamismääräysasioita sekä tarkastaa ja rekisteröidä perukirjoja;

4) ratkaista jäsenen sijasta omalla vastuullaan lainhuudatus- ja kiinnitysasioita, sakon

muuntorangaistusasioita sekä muita asioita, joita raastuvanoikeuden jäsen on oikeutettu yksin ratkaisemaan; sekä

5) osallistua raastuvanoikeuden istuntoihin pöytäkirjanpitäjänä ja jäsenen sijaisena.

Hallintojaosto antaa 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetun määräyksen antaa rasiustodistuksia samoin kuin 3 ja 4 kohdassa tarkoitetun määräyksen. Edellä 1 momentin 1 ja 4 kohdassa tarkoitettu määräys voidaan antaa notaarille, joka on ollut toimestaan kuusi kuukautta, ja 3 kohdassa tarkoitettu määräys notaarille, joka

on ollut toimestaan kolme kuukautta. Jos raastuvanoikeudessa on käytössä lainhuuto- ja kiinnitysrekisteristä annetun lain (353/87) mukainen lainhuuto- ja kiinnitysrekisteri, notaarin oikeuteen antaa rasiustodistuksia sovelletaan kuitenkin, mitä kiinteistön rasiustodistuksista annetun asetuksen 1 §:n 1 momentissa (/) säädetään.

Tämä asetus tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199 .

Asetus

kiinteistön rasiustodistuksista annetun asetuksen 1 §:n muuttamisesta

Oikeusministerin esittelystä

lisätään kiinteistön rasiustodistuksista 21 päivänä tammikuuta 1955 annetun asetuksen (36/55) 1 §:ään uusi 2 momentti seuraavasti:

1 §

Jos alioikeudessa on käytössä lainhuuto- ja kiinnitysrekisteristä annetun lain (353/87) mukainen lainhuuto- ja kiinnitysrekisteri, rasiustodistuksen voi antaa myös alioikeuden muu kuin 1 momentissa tarkoitettu virkamies. Mui-

den viranomaisten oikeudesta antaa rasiustodistuksia säädetään lainhuuto- ja kiinnitysrekisteristä sekä saantorekisteristä annetun asetuksen (306/88) 34 §:n 1 ja 2 momentissa.

Tämä asetus tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199 .